

BEMUTATKOZIK A PÉCSI KÉPREGÉNYTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT

Interjú Maksa Gyulával

Miben egyedülálló a pécsi Képregénytudományi Kutatóközpont, és mivel foglalkozik? Születnek-e képregények a világválságról? Többek között ezekről a kérdésekről beszélgettem Maksa Gyulával, a [Képregénytudományi Kutatóközpont](#) vezetőjével. A PTE BTK Társadalom- és Médiatudományi Intézetében lévő kutatóközpont koordinációs és oktatási tevékenységeinek helyszíne a Zsolnay Negyed E25-ös épületének 003-as szobája.

[Maksa Gyula](#) egyetemi docens, a [Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék vezetője](#). 2020-ban jelent meg Vincze Ferencsel közösen szerkesztett kötete a Szépirodalmi Figyelő Alapítvány kiadásában [Képregénykultúrák, műfajok, gyakorlatok: Tendenciák a kortárs magyar képregényben és képregénykutatásban III](#) címmel. A kutatóközpont elsősorban a médiaelmélet, a médiaelemzés és a kultúráköziség kérdéseit kutatja a kommunikáció- és médiatudomány, valamint az irodalom- és kultúratudomány háttérmezsgyéjén.

Mit jelent számodra a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar?

Egyrészt munkahelyi és szellemi közösség, másrészt a BTK konkrét helyeket jelent a számomra. Olyan helyeket, amelyek bizonyos érzeteket társítanak össze bennem a bölcsész-karral kapcsolatban. Érdekes módon ezek nemcsak a karhoz hivatalosan hozzátartozó

területek. A szűkebb munkahelyi környezetem a Zsolnay Kulturális Negyedben, a PTE Tóth József Bölcsészettudományi és Természettudományi Kar Szakkönyvtára (ahol nagyon szívesen dolgozom), valamint a botanikus kert (ahol olykor még órát is lehet tartani). Ez utóbbi például hivatalosan nem is a BTK területe. Vagy ott van még a sportpálya, ami aztán végképp nem tartozik a BTK-hoz, mégis odaillőnek érzem.

Hogyan kerültél a BTK-ra?

2007-ben jöttem először a karra, akkor jártam másodjára Pécsen. Egy álláspályázatra jelentkeztem a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszéken. Akkor éppen végzős doktorandusz hallgató voltam a Debreceni Egyetemen, jóformán befejezett disszertációval. A doktori dolgozatom az idekerülésemet követő pár hónapon belül el is készült. 2009-ben visszatértem a Debreceni Egyetemre, ott tanítottam. Majd 2013-ban Pécsre jöttem ismét, azóta folyamatosan itt dolgozom. Nem bántam meg. A habilitációs előadásomat is itt tartottam az Irodalomtudományi Doktori Iskolában.

Hogyan született meg a Képregénytudományi Kutatóközpont ötlete?

A Képregénytudományi Kutatóközpont elnevezése a *Comics Studies Research Center* magyar fordításából ered. Az ötlet a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszéken vetődött fel, ahol már az alapítás előtti évtizedben is szinte min-

den félévben voltak képregénnyel foglalkozó kurzusok. A kezdeményezést Szijártó Zsolt tanszékvezető és a tanszéki munkatársak, majd az Intézeti Tanács is támogatták. Végül a KTKK a PTE BTK 2017. decemberi Kari Tanácsülésének döntése alapján jött létre. Szervezeti egységként célja egy olyan nemzetközileg elismert tudományos központ kialakítása és működtetése a PTE BTK Társadalom- és Médiatudományi Intézetében, ami összefogja a hazai képregénytudományt, a képregénnyel kapcsolatos kutatásokat, valamint hozzájárul a képregényekkel foglalkozó szakemberek képzéséhez. Szakirodalmi és képregényes gyűjtő és archiváló munkát végez, konferenciákat szervez, szakmai háttérrel biztosít a képregénytanulmányozási kiadványoknak, illetve a képregénykiállításoknak. Továbbá eredményes pályázati tevékenysége révén – a kar, az intézet és az érintett tanszékek szándékaival összhangban – segíti a hazai képregénykutatói közösség törekvéseinek megvalósulását. Mindemellett pedig célja, hogy a magyar képregényt és képregénykultúrát, valamint az ezzel foglalkozó munkákat egy szélesebb nemzetközi környezetben is elhelyezze. Magyar nyelvterületen ez az egyetlen ilyen kutatóközpont. A központ alapítása annak a nagyobb nemzetközi tendenciának a része, amelynek nyomán szerte a világban születtek ilyen műhelyek.

Mindemellett azt is meg kell említenem, hogy intenzív ismeretterjesztő aktivitásunk is van. Tehát vannak olyan eseményeink, amelyek szélesebb közönséget céloznak meg. Ilyenek azok a képregénykiállítások, amelyeknek a Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék adott helyet a *Re:Public Projekt* Terében olyan külső szervezetekkel együttműködve, amelyek szintén kulturális közvetítő szerepet folytatnak. Például az *Alliance Française*, a *Cseh Centrum*, a *Lenau Ház* vagy a *Svájci Nagykövetség* képregénykiállításai, valamint képregényes rendezvényei is itt találtak helyet maguknak. Ezenfelül 2019-ben közös képregényfesztiválunk is volt a Tudásközponttal. Tágabb értelemben vett ismeretterjesztéshez tartoznak az egyetemen tartott magyar, angol és francia nyelvű kurzusaink, amelyeket eltérő szakokról, a világ különböző pontjairól érkező hallgatók is felvesznek.

Születnek-e képregények a világjárványról?

Igen, a képregénykultúra eléggé szerteága-zó és kifinomult tud lenni ahhoz mind témájában, mind formájában, hogy ezen kérdéskörrel sokrétűen tudjon szólni. Tehát vannak olyan közéleti, politikai és társadalmi jelenségekkel egyaránt foglalkozó képregények, amelyek ezt a kérdéskört is vizsgálják, főként a képregényes újságírás keretei között. Ilyen például Patrick Chappatte riportkönyve, amely 2020 novemberében jelent meg. Másrészt pedig vannak szubjektívabb, a saját élet „megképregényesítésére” törekvő alkotások, amelyek szintén meg tudják jeleníteni a jelenlegi helyzet személyes tapasztalatait. Innen nézve is figyelemre méltóak például az Animating COVID-19 európai képregényes projekt interneten is hozzáférhető munkái.

Milyen tudományközi kapcsolatai vannak a kutatóközpontnak?

Magyarországon a képregénytudomány az irodalomtudomány és a médiatudomány határán formálódik, emiatt az intézményes kapcsolatok ennek megfelelően egyrészt a kommunikáció- és médiatudományi tanszékeket, másrészt az irodalom- és kultúratudományi tanszékeket érintik. Az egyetemen belül a kutatóközpont oktató-kutató tagjai között van Doboviczki Attila (PTE BTK TMI Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, a *Re:Public Projekt Tér* szakmai vezetője) és Sata Lehel (PTE BTK Germanisztika Intézet Német Nyelvű Irodalmak Tanszék, tanszékvezető-vezető). A külső munkatársak is hasonló tanszékekről érkeznek: Trippó Sándor a Debreceni Egyetem Germanisztika Intézetéből, Vincze Ferenc a Károli Gáspár Református Egyetemről, valamint Dunai Tamás a Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékéről. Doktori iskolákkal is vannak kapcsolataink, ezek jellemző módon szintén irodalomtudományi vagy kommunikáció- és médiatudományi területen működnek. A PTE-n a Nyelvtudományi Doktori Iskola Nyelv és Kommunikáció Doktori Programjában foglalkoznak a diákok képregénytudományi kutatásokkal.

A hallgatók közül kik foglalkoznak ezzel a témával?

A tanszékhez kötődő doktori programban hárman is kutatják a képregénymédiát, akik szintén a KTKK tagjai: Demus Zsófia fotóképregényekkel, a korábban már említett Dunai Tamás önéletrajzi-történelmi képregényekkel, Komornik Eszter pedig kortárs magyar képregénykultúrával foglalkozik. Végzett vagy még nem végzett doktori hallgatók vannak más egyetemeken doktori képzéseiben is, amelyekkel szintén szakmai kapcsolatot ápolunk, azonban ezeken a helyeken a tudományos aktivitás nincs képregénytudományi központban összefogva. Ilyen irányú doktori kutatások zajlanak a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, a Debreceni Egyetemen és az ELTE-n is, ahol Szép Eszter védte meg PhD-dolgozatát. A publikációs lehetőségeket tekintve az a tapasztalatunk, hogy főként, bár nem kizárólag a média- és az irodalomtudományi munkát értékelő folyóiratok a leginkább nyitottak a képregényekkel foglalkozó tanulmányok megjelentetésére. Kiemelt partnerünk a képregénykritikákat és képregényes tanulmányokat is rendszeresen közlő *Szépirodalmi Figyelő*, amelynek főszerkesztője Vincze Ferenc, a Képregénytudományi Központ külső tagja. A *Szépirodalmi Figyelő* Alapítvánnyal közösen szervezzük konferenciasorozatunkat, és közös könyvsorozatunkban 2017 óta minden évben kiadtunk egy kötetet. A harmadik 2019-ben angol nyelven a PTE BTK támogatásával *Current Trends in Hungarian Comics Studies* címen jelent meg.

Milyen tehetséggondozó tevékenységet végez a kutatóközpont?

A tehetséggondozás kapcsán örvendetes, hogy kurzusainkon érdeklődő – sok esetben nemcsak kommunikáció- és médiatudomány szakos – hallgatók vesznek részt. A hallgatói aktivitás nyomán látjuk, hogy több TDK-dolgozat született a témában, valamint a kutatóközponthoz kötődő ÚNKP (Új Nemzeti Kiválóság Program) és ISZTÖ (Intézményi Szakmai Tudományos Ösztöndíj) pályázatok is vannak. Különösen jó, hogy az eltérő képzési szinteken résztvevő hallgatóknak lehetőségük van csoportos munkavégzésre a különböző projektek össze-

hangolásával. Illetve van olyan diákunk, a *ligne claire* grafikai stílus kortárs művészeti megnyilvánulásait kutató Lukács Laura Klára, akinek több, képregényekkel foglalkozó tanulmánya is megjelent már, és akinek szakkollégiumi aktivitása is jelentős. A szakkollégiumokkal ugyan még nem alakítottunk ki szoros kapcsolatot, de nyitottak vagyunk az ottani munkába való bekapcsolódásra.

Mit szeretsz a legjobban a munkádban?

Változó, nem rossz dolog, hogy az egyetemi munka ilyen sokrétű, egyszerre kell tanárnak, kutatónak és hivatalnoknak lenni. Ez változatosságot kínál a munkánkban, amit nem kellemetlen megélni. Viszont nagyon fontosnak tartom a személyes találkozásokat, éppen ezért bevallom, nem éreztem/érezem jól magam a távolléti oktatásban. Igénylem a személyes kapcsolattartást, jelenlétet a tudományos közösségen belüli tudásmegosztás esetében is. Persze, el kell olvasni az egymás által írt cikkeket, de nehezen tudom elképzelni a tudomány működtetését a személyes találkozásokon alapuló konferenciák, workshopok, együttgondolkodások nélkül. Nem ugyanaz egy konferencia távolléti módban, mert nem látjuk, hogy a kávészünetben a felvetésünkre hogyan rezdül a másik arca. Ezt nem pótolja a távolléti mód, és úgy gondolom, az egyik legszebb dolgok a szakmánkban a személyes találkozások és beszélgetések megélése, és most ebben vissza vagyunk fogva. Reméljük, nem olyan sokáig.

Mik a kutatóközpont tervei a jövőre nézve?

Tervezzük a konferenciasorozat és a könyvsorozat folytatását is, ez persze a pályázatok elnyerésétől is függ. Szeretnénk hangsúlyosabban részt venni a nemzetközi tudományosságban. Olyan együttműködésekben, kutatásokban, illetve publikációkban gondolkodunk, amelyek szélesebb körű tudományos nyilvánossághoz is el tudnak jutni. Tehát a magyar képregénytudományt igyekszünk jobban bekapcsolni a nemzetközi vérkeringésbe.

Az interjút készítette: Szélpál Livia